

Гавриленко В. В.,*кандидат юридичних наук,**докторант кафедри міжнародного та європейського права**Державного некомерційного підприємства**«Державний університет «Київський авіаційний інститут»*

ЗМІСТОВНА ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТНО-ОБ'ЄКТНОЇ СФЕРИ ВПЛИВУ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА НА НАЦІОНАЛЬНИЙ ПРАВОПОРЯДОК

Анотація. У статті розглядаються питання впливу міжнародно-правових засобів на окремий специфічний об'єкт регулювання, яким є національний правопорядок держав-суб'єктів міжнародного права. Вплив охоплює певну сферу, під якою розуміється імплементація міжнародно-правових стандартів у діяльність національних судових та правоохоронних органів та яка має три основні аспекти – суб'єктний, об'єктний і просторовий. У статті досліджуються лише два аспекти – суб'єктний та об'єктний, оскільки вони найбільш тісно пов'язані між собою, а просторовий аспект потребує окремого детального аналізу. Зазначено, що суб'єктна сфера умовно охоплює чотири групи суб'єктів впливу: 1) окрему державу або сукупність держав; 2) державні органи, що здійснюють судову та правоохоронну діяльність; 3) осіб і громадян, що знаходяться на теренах держави та 4) представників (співробітників) судових і правоохоронних органів. Об'єктна сфера впливу міжнародного права являє собою коло регульованих суспільних відносин, які є його об'єктом. Вона пов'язана із суб'єктною сферою, оскільки до неї входять тільки відносини між суб'єктами, що виникають у процесі функціонування судових та правоохоронних органів. Йдеться про суспільні відносини, що виникають за видами правоохоронної діяльності (судова, прокурорська, поліцейська, оперативно-розшукова, розвідувальна, контррозвідувальна тощо) та за її напрямками (боротьба із злочинністю, забезпечення публічної безпеки і порядку, захист власності, забезпечення державної та національної безпеки, захист державного кордону, боротьба із корупцією тощо). Об'єктна сфера є найбільш об'ємною за змістом та нормативно визначеною за характером всіх можливих стосунків, що можуть складатися між суб'єктами з приводу застосування законодавчо визначених заходів з видів та напрямів правоохоронної діяльності. До об'єктної сфери міжнародного права слід включати тільки ті відносини, які реально можуть і повинні піддаватися правовому регулюванню. Норми моралі, у своєї значної більшості, не можуть піддаватися правовому регулюванню у рамках міжнародного права.

Ключові слова: міжнародно-правові стандарти, імплементація, правове регулювання, національний правопорядок, судові та правоохоронні органи, суб'єкти та об'єкти впливу міжнародного права.

Постановка проблеми. Проблема дослідження полягає в тому, щоб довести, що ефективне дослідження проблем імплементації міжнародних стандартів у національний правопорядок можливе завдяки умовному поділу всієї сфери впливу міжнародного права на три основні аспекти – суб'єктний,

об'єктний і просторовий, де суб'єктна та об'єктна аспекти тісно взаємопов'язані та мають розглядатися окремо.

Метою статті є обґрунтування тези про необхідність уявлення проблем імплементації міжнародно-правових стандартів у діяльність судових та правоохоронних органів через призму пізнання закономірностей впливу міжнародного права на об'єкти його регулювання. Завданнями є аналіз наукових праць, дослідження міжнародних джерел, у яких сформульовано основні принципи впливу міжнародно-правових стандартів на національні правопорядки держав.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Як зазначають автори посібника «Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини» Т. Л. Сироїд, О. А. Гавриленко та Л. О. Фомина, «під сферою дії міжнародного права розуміється сфера застосування міжнародно-правових засобів впливу на об'єкт регулювання, вона має три основних аспекти – *суб'єктний, об'єктний і просторовий* (курсив наш. – автор)» [1, с. 5]. Цій підхід береться на озброєння для подальших міркувань.

Виклад основного матеріалу. Суб'єктна сфера визначається колом держав, на яких поширюється дія міжнародного права, та за своєю ідеєю це право покликане бути універсальним. Тобто, міжнародні стандарти у вигляді правил організації і діяльності державних структур регламентують основні принципи, форми і методи здійснення правоохоронної діяльності, прийняті державами світу в рамках міжнародних організацій або міжнародних угод.

Особливістю міжнародних стандартів у сфері правоохоронної діяльності є те, що вони регламентують спільно вироблені державами концептуальні підходи і пропонують імплементувати у національне законодавство міжнародно-правові принципи виникнення, створення, становлення, формування, реформування, функціонування тощо всіх судових та правоохоронних органів на території конкретних держав. Говорячи про *суб'єктну сферу*, необхідно також зазначити, що коло держав може бути представлено у вигляді окремої держави, їх груп, регіональних об'єднань і, насамкінець, держав усього міжнародного співтовариства.

На підставі аналізу основних міжнародно-правових актів, що буде зроблено нижче, ми побачимо, що існує величезний інтерес з боку світової демократичної спільноти до проблем розроблення спільних, стандартизованих, універсальних і, в той же час, зрозумілих і легко застосовуваних на практиці правових приписів функціонування судових та правоохоронних органів. Це свідчить про фактичне входження цієї частки

внутрішньодержавних суспільних відносин до сфери регулювання міжнародного права. На нашу думку, з цього приводу тут доречно навести дуже вдалу та правильну думку авторів «Енциклопедії міжнародного права» Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України: «для сучасного міжнародного права становить інтерес не тільки зміст відповідних документів, а й спільна діяльність держав з розроблення основних міжнародних угод, процес приєднання держав до вже розроблених міжнародних документів, що містять такі міжнародні стандарти, тощо. Адже прийняття двома чи кількома державами міжнародних угод з широкого кола питань міжнародних відносин, прав людини, демократії..., їх наступна легалізація і реалізація – це процес розроблення, визнання, взяття на себе зобов'язань з виконання та дотримання міжнародних правил поведінки, які мають нормативний, типологічний, стереотипний характер і внаслідок своєї обов'язковості, повторюваності та гіпотетичної передбачуваності стають стандартами» [2, с. 221].

Суб'єктну сферу цілком доречно представити не тільки державою (державами), але й безпосередніми суб'єктами самої держави (держав), тобто тими державними органами, що організують та здійснюють судову та правоохоронну діяльність. Саме на них безпосередньо спрямовані правові приписи міжнародно-правових стандартів. В кожній окремій державі перелік цих органів різний, до того ж він постійно змінюється, періодично відбувається їх реформування, робиться розширення або звуження компетенції, уточнюються і конкретизуються підпорядкованість, форми звітності, матеріально-технічне обладнання, озброєння тощо.

До суб'єктної сфери впливу міжнародних стандартів під час функціонування судових та правоохоронних органів цілком виправдано відносити різні категорії осіб та громадян, які вступають з органами у дуже специфічні суспільні відносини, які, якраз, і регулюються ретельно нормами національного законодавства на підставі міжнародних стандартів. У будь-якому суспільстві немає людини, яка за своє життя жодного разу не вступала б у відносини з представниками судових та правоохоронних органів. Специфічність цієї частки суспільних відносин полягає в тому, що саме вони знаходяться у зоні підвищеного ризику з приводу можливого порушення їх конституційних прав та свобод. Наприклад, кримінальне провадження може здійснюватися щодо будь-якої особи, крім випадків, передбачених кримінально-процесуальним законодавством. Так, Кримінальний процесуальний кодекс України (далі – КПК України) визначає особливості кримінального провадження щодо окремої категорії осіб (народні депутати, судді, кандидати у президенти України, адвокати, Генеральний прокурор, його заступник, прокурор Спеціалізованої антикорупційної прокуратури, Голова Національного агентства з питань запобігання корупції, його заступник тощо) [3, глава 37]. Також положення КПК України, як і подібні кодекси інших держав, ретельно визначають правила поведінки із учасниками кримінального провадження (потерпілий, цивільний позивач, цивільний відповідач, заявник, викривач, свідок, понятий, перекладач, експерт, спеціаліст тощо).

Насамкінець, до *суб'єктної сфери* необхідно віднести всіх співробітників та працівників судових та правоохоронних органів, осіб, що представляють у суді сторону обвинувачення (слідчий, дізнавач, керівник органу досудового розслідування, керівник органу дізнання, прокурор, потерпілий тощо) та сто-

рону захисту (підозрюваний, обвинувачений (підсудний), засуджений, виправданий тощо). З усіх категорій необхідно також виділити осіб та громадян, які згідно із міжнародно-правовими приписами мають певні преференції під час контактування із представниками судових та правоохоронних органів (діти, інваліди, вагітні жінки, психічно хворі люди тощо).

Об'єктна сфера впливу міжнародного права являє собою коло регульованих суспільних відносин, які є його об'єктом. Вона пов'язана із суб'єктною сферою, оскільки до неї входять тільки відносини між суб'єктами, що виникають у процесі функціонування судових та правоохоронних органів. Йдеться про суспільні відносини, що виникають за видами правоохоронної діяльності (судова, прокурорська, поліцейська, оперативно-розшукова, розвідувальна, контррозвідувальна тощо) та за її напрямками (боротьба із злочинністю, забезпечення публічної безпеки і порядку, захист власності, забезпечення державної та національної безпеки, захист державного кордону, боротьба із корупцією тощо). Об'єктна сфера є найбільш об'ємною за змістом та нормативно визначеною за характером всіх можливих стосунків, що можуть складатися між суб'єктами з приводу застосування законодавчо визначених заходів з видів та напрямів правоохоронної діяльності.

Отже, до *суб'єктної сфери* належать такі чотири групи суб'єктів, на яких розповсюджується вплив міжнародно-правових стандартів: 1) окрема держава або держави, 2) державні органи, що здійснюють судову та правоохоронну діяльність, 3) особи і громадяни, що знаходяться на теренах держави, та 4) представники (співробітники) судових і правоохоронних органів. Тепер дослідимо, як ці чотири групи суб'єктів вступають у суспільні відносини між собою, із представниками міжнародних інституцій, завдяки впливу міжнародних стандартів.

Стосовно держави (держав), то вона (вони) завдяки впливу міжнародно-правових стандартів та запозичення окремих норм та принципів, визначених у міжнародних угодах, нормативно визначають у національному законодавстві можливість здійснення міжнародного співробітництва та делегують, вірніше сказати, включають до компетенції судових та правоохоронних органів право на вступ від імені держави у міжнародне співробітництво з компетентними органами іноземних держав відповідно до видів та напрямів своєї діяльності. Наприклад, у Законі України «Про прокуратуру» (ч. 1 ст. 92, розділ XI «Міжнародне співробітництво») зазначено, що «Органи прокуратури згідно з міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, та кримінальним процесуальним законодавством України здійснюють співробітництво з компетентними органами інших держав з питань проведення процесуальних дій при розслідуванні кримінальних правопорушень, видачі осіб, які їх вчинили, перейнятті кримінального провадження та з інших питань, передбачених такими договорами. У разі відсутності міжнародного договору України співробітництво у цій сфері здійснюється органами прокуратури України на підставі взаємних письмових гарантій» [4, ст. 92]. Як бачимо, у наведеній статті Закону є пряма вказівка на міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України. Тобто, стосовно міжнародного співробітництва органів української прокуратури у Законі є посилання на існуючі міжнародно-правові стандарти.

Подібний правовий припис можна побачити й в Законі України «Про національну поліцію»: «Взаємовідносини у сфе-

рах діяльності поліції з відповідними органами інших держав та міжнародними організаціями базуються на міжнародних договорах, а також на установчих актах та правилах міжнародних організацій, членом яких є Україна (курсиви наш – автор). Поліцейські можуть направлятися до міжнародних організацій, іноземних держав як представники поліції з метою забезпечення координації співробітництва з питань, що належать до повноважень поліції. Поліцейські можуть залучатися до участі в міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки» [5, ст. 4]. Отже, у наведеній вище статті Закону прямо зазначається вплив міжнародно-правових стандартів на функціональність української національної поліції, коли її взаємовідносини з органами інших держав та міжнародними організаціями «базуються на міжнародних договорах, а також на установчих актах та правилах міжнародних організацій, членом яких є Україна».

Навіть в українському законодавстві про діяльність спеціальних органів, що забезпечують державну та національну безпеку, є правові норми про співробітництво з відповідними структурами іноземних держав. Так, в Законі України «Про розвідку» читаємо: «Розвідувальні органи на основі принципів взаємності та доцільності встановлюють і підтримують контакти, здійснюють обмін інформацією та проводять спільні заходи з компетентними органами іноземних держав, до повноважень яких належить здійснення розвідувальної, контррозвідувальної та правоохоронної діяльності, а також з міжнародними організаціями в порядку, визначеному Президентом України» [6, ст. 26].

Варто звернути увагу на те, що в наведеній статті Закону вже немає прямого посилання на міжнародні договори, установчі акти та правила міжнародних організацій, бо їх поки не існує у природі. Тобто, стосовно міжнародного співробітництва української розвідки за напрямками своєї діяльності міжнародно-правових стандартів немає. Але, можна сподіватися, що вони неодмінно з'являться у майбутньому, враховуючи на активізацію та позитивні перспективи такого співробітництва.

Щодо суспільних відносин, що виникають між особами (громадянами) та державою або державними органами (судовими та правоохоронними органами), то об'єктна сфера впливу міжнародного права на ці відносини без сумніву найзначніша в кількісному відношенні. Достатньо сказати про права та свободи людини і громадянина, які визначаються міжнародними нормами та принципами в багатьох міжнародних актах (наприклад: Загальна декларація прав людини (1948), Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (1966), Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права (1966), Європейська конвенція про захист прав людини та основоположних свобод з протоколами (1950), Європейський соціальний стандарт (1961), Заключний акт Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі (1975), Підсумковий документ Віденської зустрічі представників держав – учасниць Наради з питань безпеки та співробітництва в Європі (1989), Документ Копенгагенської наради – конференції з людського виміру НБСЕ (1990) тощо).

Однак виникає дуже цікаве питання, а чи є міжнародні стандарти що торкаються виключно обов'язків людини та громадянина? І як ці обов'язки імплементуються у національне законодавство?

Відразу скажемо, що таких стандартів вкрай мало. Але для початку ми розглянемо види обов'язків.

Розрізняють загально-соціальні і юридичні обов'язки.

Загально-соціальні обов'язки не можуть бути об'єктами уваги міжнародних норм та принципів, бо вони відображають «суспільно визнану необхідність певної поведінки особи, своєї міри належного чи корисного, що об'єктивно зумовлена потребами існування і розвитку інших осіб, соціальних груп, націй, людства. Соціальні обов'язки виникають разом із появою у людському суспільстві зародків моралі. На цьому етапі, звичайно, можна говорити лише про існування моральних обов'язків, котрі у подальшому трансформуються, набуваючи нових сутнісних проявів, з часом отримуючи й нормативне закріплення... можна виокремити їх види, зокрема, моральні обов'язки, обов'язки релігійного характеру, корпоративні та юридичні обов'язки, котрі володіють як спільними, так і відмінними рисами...» [7, с. 73].

Інакше кажучи, загально-соціальні обов'язки у своїй більшості є нормами моралі, стосовно яких не може бути міжнародних стандартів у вигляді правових норм або принципів. З часом лише окремі з них можуть отримати нормативне закріплення. Норми моралі, що складаються у суспільстві протягом століть, виникають із духовних джерел людини, із духовної потреби узгодити свої інтереси з інтересами іншої людини та суспільством, побудувати свою особисту поведінку у відповідності з усталеними у свідомості громадської спільноти категоріями добра і зла. Оскільки у кожного народу кожної держави історично складаються свої моральні погляди на буття в залежності від традицій, звичаїв, релігійних уподобань тощо, привести все різноманіття норм моралі до будь-яких міжнародних стандартів навряд чи можливо.

Можна сказати, що загально-соціальні обов'язки домінують у кількісному та змістовному сенсах над юридичними і є фактичною перепорою на шляху свавілля, безладдя, хаосу – всього того, що заважає нормальному розвитку громадянського суспільства. Тут доречно навести теоретичний постулат, що міжнародне право регулює лише ті відносини, які зачіпають істотні інтереси держав або міжнародної спільноти в цілому, тому до об'єктної сфери міжнародного права слід включати тільки ті відносини, які реально можуть і повинні піддаватися правовому регулюванню. Норми моралі, у своїй значній більшості, не можуть піддаватися правовому регулюванню у рамках міжнародного права.

У свою чергу, юридичний обов'язок, на відміну від загально-соціального – «це правовий припис, що формулюється державою як необхідна для забезпечення правопорядку модель поведінки особи, встановлюється з метою підтримання належного функціонування суспільства як колективного цілого й забезпечення інтересів усіх його членів і виконується на основі сприйняття відповідної поведінки як справедливої та соціально доцільної. Обґрунтування юридичного обов'язку як правової цінності можливе завдяки: 1) сприйняттю особою відповідної поведінки як необхідної, справедливої, соціально допустимої, що виражає суспільно значимий орієнтир; 2) формулюванню державою за допомогою правової норми суспільно значимої поведінки; 3) реалізації завдяки такій поведінці соціальної природи людини як частини колективного цілого; 4) утіленню принципу взаємозалежності та взаємодоповнюваності прав і обов'язків особи» [8, с. 46].

Серед численних міжнародно-правових актів знайти стандарти щодо обов'язків людини та громадянина дуже важко.

Чи не єдиним винятком у цьому плані можна розглядати Загальну декларацію прав людини (1948) (далі – Декларація), де у пункті першому статті 29 зазначено, що «Everyone has duties to the community in which alone the free and full development of his personality is possible» [9], що у перекладі означає: «Кожна людина має обов'язки перед суспільством, у котрому лише і є можливим вільний і повний розвиток її особистості».

Як і права та свободи людини, основні юридичні обов'язки на підставі принципу, сформульованому у Декларації, фіксуються у більш розгорнутому вигляді в конституції та інших законах держави. Дійсно, припис у пункті першому статті 29 Декларації цілком обґрунтовано можна віднести до міжнародного принципу, бо в ньому сконцентровано головне, важливе, суттєве, неодмінне або, принаймні, бажане, що мають обов'язково імплементувати у своє законодавство національні держави. Але, в цьому принципі закладено глибокий соціально-філософський зміст, що людина не може існувати поза суспільством, що її свобода та розвиток пов'язані із суспільством, що вона має відповідати за свої вчинки відносно суспільства, тобто людина поряд із правами повинна мати певні обов'язки перед суспільством.

Отже, у Декларації, як ми бачимо, у найзагальніших рисах та з найменшою кількістю слів сформульований міжнародний стандарт, який став своєрідним еталоном для законодавців національних держав, щоб останні сприйняли та імплементували його у свої конституції та конституційні закони, але у більш розширеному розумінні і тлумаченні.

Тепер дослідимо, яким чином міжнародно-правовий стандарт щодо обов'язків людини був імплементований у конституції кількох національних держав.

Так, Конституція України [10], імплементуючи міжнародний стандарт, встановлює доволі вичерпний перелік обов'язків людини і громадянина, а саме:

- обов'язок громадян захищати Вітчизну, її незалежність і територіальну цілісність (ст. 65);
- обов'язок громадян шанувати держані символи України (ст. 65);
- обов'язок громадян відбувати військову службу, відповідно до закону (ст. 65);
- обов'язок кожного не заподіювати шкоду природі, культурній спадщині, відшкодовувати завдані ним збитки (ст. 66);
- обов'язок кожного сплачувати податки і збори в порядку і розмірах, встановлених законом (ст. 67);
- обов'язок громадян щорічно подавати до податкових інспекцій за місцем проживання декларації про свій майновий стан та доходи за минулий рік, у порядку встановленому законом (ст. 67);
- обов'язок батьків утримувати дітей до їх повноліття (ст. 51);
- обов'язок повнолітніх дітей піклуватися про своїх непрацездатних батьків (ст. 51);
- обов'язок кожного отримати повну загальну середню освіту (ст. 53);
- обов'язок кожного неухильно додержуватися Конституції України та законів України, не посягати на права і свободи, честь і гідність інших громадян (ст. 68).

До того ж, у Конституції України підкреслюється, що незнання законів не звільняє від юридичної відповідальності (ст. 68), тобто цей припис не тільки спонукає, змушує,

але й фактично *зобов'язує* людину або громадянина вивчати та знати закони.

На відміну від Конституції України, де визначено десять обов'язків, в Конституції Республіки Польща їх всього шість, а саме:

- обов'язок зберігати вірність Республіці Польща, а також піклуватися про спільне благо;
- обов'язок дотримуватися законодавства (*prawa*) Республіки Польща;
- обов'язок нести публічні обтяження і повинності, включаючи сплату податків, встановлених законом;
- обов'язок польського громадянина захищати Вітчизну;
- обов'язок нести військову або альтернативну службу;
- обов'язок піклуватися про стан довкілля та нести відповідальність за заподіяне погіршення цього стану [11, ст. 82–86].

В Конституції Чеської Республіки [12] права та обов'язки людини зовсім не визначено. Натомість у статті 3 Основного Закону є бланкетна стаття, яка відсилає до Конституційного Закону «Хартії основних прав і свобод». Але і в цієї Хартії також не можна побачити обов'язків, тому що у пункті першому статті 4 Хартії зазначається: «Зобов'язання можуть бути покладені лише на підставі закону та в його межах і лише за збереження основних прав і свобод» [13]. Отже, за чеським законодавством конституційні обов'язки чеського громадянина або іншої людини, що постійно мешкає чи перебуває на теренах Чехії, так би мовити, «розкидані» по всіх законодавчих або нормативно-правових актах.

На прикладі вище наведених трьох конституцій (України, Польщі та Чехії) можна побачити, що законотворці національних держав по-різному імплементують міжнародний стандарт, що міститься в Загальній декларації прав людини (1948) стосовно обов'язків людини, в свої основні закони. Але, на наш погляд, незважаючи на різні форми та обсяг імплементатії, основний зміст міжнародно-правового стандарту законодавцям всіх трьох країн все-таки вдалося або повністю або в основному зберегти.

Висновки. Детальне та ефективне дослідження проблем впливу міжнародного права на національний правопорядок можливе лише із розглядом основних аспектів його сфер впливу на об'єкт регулювання, а саме – суб'єктного, об'єктного і просторового. З точки зору впливу міжнародних стандартів на суб'єктну сферу, можна умовно визначити чотири групи суб'єктів такого впливу: 1) окрему державу або держави; 2) державні органи, що здійснюють судову та правоохоронну діяльність; 3) осіб і громадян, що знаходяться на теренах держави та 4) представників (співробітників) судових і правоохоронних органів. Об'єктна сфера впливу міжнародного права являє собою коло регульованих суспільних відносин, які є його об'єктом. Вона пов'язана із *суб'єктною сферою*, оскільки до неї входять тільки відносини між суб'єктами, що виникають у процесі функціонування судових та правоохоронних органів. Йдеться про суспільні відносини, що виникають за видами правоохоронної діяльності (судова, прокурорська, поліцейська, оперативно-розшукова, розвідувальна, контррозвідувальна тощо) та за її напрямками (боротьба із злочинністю, забезпечення публічної безпеки і порядку, захист власності, забезпечення державної та національної безпеки, захист державного кордону, боротьба із корупцією тощо). *Об'єктна сфера* є найбільш об'ємною за змістом та нормативно визначеною

за характером всіх можливих стосунків, що можуть складатися між суб'єктами з приводу застосування законодавчо визначених заходів з видів та напрямів правоохоронної діяльності. До об'єктної сфери міжнародного права слід включати тільки ті відносини, які реально можуть і повинні піддаватися правовому регулюванню. Норми моралі, у своїй значній більшості, не можуть піддаватися правовому регулюванню у рамках міжнародного права.

Література:

1. Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право. Міжнародний захист прав людини : посіб. для підгот. до зовн. незалеж. оцінювання / Т. Л. Сироїд, О. А. Гавриленко, Л. О. Фоміна ; за заг. ред. Т. Л. Сироїд. 2-ге вид., перероб. і допов. Харків : Право, 2019. 494 с.
2. Енциклопедія міжнародного права : У 3 т. / редкол.: Ю. С. Шемшученко, В. Н. Денисов (співголови) та ін.; Інститут держави і права ім. В. М. Корецького НАН України. Т. 3. М–Я. Київ : Академ періодика, 2019. 992 с.
3. Кримінальний процесуальний кодекс України. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 2013, № 9-10, № 11-12, № 13, ст. 88. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text>
4. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року № 1697-VII. *Відомості Верховної Ради* (ВВР), 2015, № 2-3, ст. 12. URL: <https://surl.ln/tmrzlj>
5. Про національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 року № 580-VIII. *Відомості Верховної Ради* (ВВР), 2015, № 40-41, ст. 379. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19#Text>
6. Про розвідку : Закон України від 17 вересня 2020 року № 912-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/912-20#Text>
7. Попович Т. П. Соціальні обов'язки: теоретико-правові аспекти. *Часопис Київського університету права*, 2020, № 1. С. 71–74. DOI: 10.36695/2219-5521.1.2020.12
8. Попович Т. П. Юридичний обов'язок як правова цінність. *Часопис Київського університету права*, 2020, № 2. С. 43–47. DOI: 10.36695/2219-5521.2.2020.06
9. Universal Declaration of Human Rights. The human rights adopted by the United Nations General Assembly of its 183rd meeting, held in Paris on 10 December 1948. URL: <https://surl.li/pogpxj>
10. Конституція України: прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 року. *Відомості Верховної Ради України* (ВВР), 1996, № 30, ст. 141. URL: <https://surl.li/jbfodf>
11. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej: z dnia 2 kwietnia 1997 r. Tekst Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej ogłoszono w Dz.U. 1997, NR 78 poz. 483. <https://www.sejm.gov.pl/prawo/konst/polski/kon1.htm>
12. Ústava České republiky: ústavní zákon č. 1/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 347/1997 Sb., 300/2000 Sb., 448/2001 Sb.,

395/2001 Sb., 515/2002 Sb., 319/2009 Sb., 71/2012 Sb. a 98/2013 Sb. <https://www.psp.cz/docs/laws/constitution.html>

13. LISTINA ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD. Usnesení předsednictva České národní rady ze dne 16. prosince 1992 o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky. Ústavní zákon č. 2/1993 Sb. ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb. <https://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>

Gavrylenko V. Substantive characteristics of the subjective and objective sphere of influence of international law on national legal order

Summary. The article deals with the influence of international law means on a specific object of regulation, which is the national legal order of the States-subjects of international law. Influence covers a certain area, which entails the implementation of international legal standards in the activities of national judicial and law enforcement agencies and has three main aspects: subjective, objective, and spatial. The research examines only two aspects – subjective and objective – since they are most closely related to each other, and the spatial aspect requires an individual detailed analysis. The author notes that the subject sphere conditionally covers four groups of stakeholders: 1) a particular state or a set of states; 2) state bodies engaged in judicial and law enforcement activities; 3) persons and citizens in the territory of the state; and 4) representatives (employees) of judicial and law enforcement bodies. The object sphere of influence of international law is the range of regulated social relations that are its object. It is related to the subject sphere as it includes only relations between subjects arising in the course of functioning of judicial and law enforcement agencies. It refers to social relations arising from the types of law enforcement activities (judicial, prosecutorial, police, operational-investigative, intelligence, counterintelligence, etc.) and its areas (crime prevention, public safety and order, property protection, state and national security, state border guard, fighting corruption, etc.). The object sphere is the most voluminous in terms of content and statutorily defined in terms of the nature of all possible relations that may develop between subjects regarding the application of legally defined measures according to the types and areas of law enforcement. The object sphere of international law should include only those relations that can and should be subject to legal regulation. Moral norms, in their vast majority, cannot be legally regulated under international law.

Key words: international legal standards, implementation, legal regulation, national legal order, judicial and law enforcement agencies, subjects and objects of influence of international law.